

Реферат статті Стрижак О. О.

"Теорія людського капіталу: формування наукової концепції"

На основі аналізу робіт представників класичної політичної економії, марксизму, неокласичної політичної економії визначено передумови формування теорії людського капіталу як наукової концепції. В. Петті вперше застосував вартісний підхід до оцінки людини, підрахував національне багатство Англії та здійснив першу спробу оцінити населення країни. А. Сміт увів термін "економічна людина", вивів поняття продуктивності праці, розділив її на продуктивну та непродуктивну. Д. Рікардо робив акцент на необхідності ринкового регулювання заробітної плати робітників. Мілль Дж. С. розглядав проблеми вартості праці й попиту на неї, відмінності в оплаті праці, продуктивну та непродуктивну працю, питання регулювання заробітної плати, допомоги бідним тощо. К. Маркс розширив концепцію двоїстого характеру праці, розділив її на абстрактну й конкретну, дав розгорнуту характеристику поняттю "робоча сила". Однак ту частину капіталу, яка перетворена в робочу силу і яка в процесі виробництва змінює свою вартість, Маркс відносив до змінного капіталу. А. Маршалл пояснював відмінності в оплаті праці залежно від здоров'я, здібностей та навичок працівника, а також часу, витраченого на навчання. Пігу А. С. використав поняття "людського капіталу" в контексті обґрунтування необхідності інвестування у людину, розробив теоретичні основи дослідження мотивів та особливостей інвестування у людський капітал. Кларк Дж. Б. зазначав, що цінність кваліфікованої робочої сили набагато вища, ніж некваліфікованої. Струмліні С. Г. ще в 1924 р. обґрунтував господарське значення найважливіших факторів кваліфікації праці, виконав розрахунок ефективності вкладень коштів у навчання за період 1918 – 1923 рр., порівняв ефективність вкладень у навчання залежно від рівня освіти.

У статті розкрито ключові концептуальні положення теорії людського капіталу. Так, Шульц Т. В. розподілив капітал на людський й матеріальний, обґрунтував необхідність інвестування у людський капітал для отримання доходів у майбутньому. Беккер Г. С. обґрунтував людський капітал як економічну категорію, виділив спеціальні та загальні інвестиції в людину, здійснив підрахунок економічної ефективності освіти, виділив інвестиційні аспекти у поведінці агентів на ринку праці тощо. Мінсер Дж. А. здійснив емпіричний аналіз розподілу доходів для

пояснення відмінностей у нерівності та асиметрії доходів працівників, інтерпретації форми вікових профілів заробітків, тлумачення відмінностей у розподілі доходів між регіонами і країнами тощо. Автором статті також виділено методологічні основи концепції людського капіталу, що складаються, зокрема, у використанні принципів раціональності до всіх сфер людської діяльності, методологічного імперіалізму, методологічного індивідуалізму.

Сформульовано основні суперечності, які виникають при застосуванні теорії людського капіталу, а саме: 1) обмеженість використання принципів раціональності й методологічного імперіалізму до обґрунтування державних програм навчання, охорони здоров'я, розвитку ринку праці та ін.; 2) використання суто економічного підходу до аналізу всіх сфер людської діяльності, що не враховує неекономічних чинників і обмежень людської поведінки в рамках діючої інституціональної структури; 3) відсутність єдиного методологічного підходу для оцінки негрошових вигід навчання. У зв'язку з цим запропоновано напрямки розв'язання протиріч, які виникли із розвитком концепції людського капіталу як дослідницької програми.